

PORTRETE

Jocul cu mărgele de sunete: magister musicae Dorin Pop, la centenarul nașterii

Bianca Tiplea Temes

Tradiția muzicii corale din Transilvania este irigată de izvoare adânci, ce șerpuiesc în subteranele acestei provincii de frământată istorie. Consolidarea zestrei vocale, astăzi atât de bogată, s-a produs gradat, în etape, și a generat o efervescentă, pe principiul vaselor comunicante: Asociația ASTRA (înființată în 1861 de Timotei Cipariu și Gheorghe Barițiu), cu “despărțămintele” ei din orașele mai dezvoltate ale provinciei, au marcat *kilometrul 0* al unui drum pe care artiștii români ai locului l-au pietruit cu răbdare ardelenescă, și l-au prelungit până în contemporaneitate. Din suita de nume a celor care au înălțat acest edificiu clădit din voci umane nu pot lipsi figurile lui Iacob Mureșianu - care a pus bazele Reuniunilor de muzică din Năsăud, Brașov, Blaj, Gheorghe Dima - care a consolidat prestigiul Reuniunilor de muzică din Sibiu, Brașov, apoi Cluj, și Augustin Bena - artist care a impulsionat în mod remarcabil

mișcarea corală academică și cea de amatori din Sibiu, Năsăud și Cluj.

O proiectare a tradiției corale clujene în actualitatea europeană a realizat-o însă Dorin Pop, de la a cărei naștere s-a împlinit un secol, în luna octombrie a anului 2017. Un artist erudit, cu o biografie ce deapănă mai multe fire narrative, el a lăsat o amprentă puternică asupra stilului interpretativ vocal și a asigurat o individualitate expresivă ansamblurilor pe care le-a condus.

Schițarea unui portret al maestrului, chiar sub formă de crochiu, se impune: născut în satul Geomal (Alba), în familia preotului ortodox Iosif Pop, artistul își găsește firesc traiectoria profesională, plasând-o oarecum în prelungirea teologiei; își bifurcă preocupările spre filosofie (pe care o studiază la Universitatea Regele Ferdinand I din Cluj) și spre muzică (studiind la Academia de Muzică și Artă Dramatică din același oraș), fiind astfel modelat de elitele acestei urbe universitare: Dumitru D. Roșca, Lucian Blaga, Florian Ștefănescu Goangă (la filosofie), Augustin Bena, Marțian Negrea și Mihail Andreescu-Skeletti (în domeniul muzical).

Cooptat din 1950 să predea la Conservatorul clujean, Dorin Pop a derulat în paralel o intensă activitate de revigorare a artei corale locale; în această *Castalia* (ca să menținem paralela cu universul lui Hermann Hesse sugerat în titlu), *magister musicae* și-a pus în valoare capacitatea artistică și pedagogică, formând Corul filialei din Cluj a Uniunii Compozitorilor din România, un ansamblu de statură camerală ce a fost preluat în 1959 sub umbrela Conservatorului „Gh. Dima”, și a luat în 1971 numele de *Cappella Transylvanica*, titlatură pe care ansamblul o păstrează și astăzi. În 1972, artistul preia sarcina formării nou înființatului Cor al Filarmonicii clujene care, împreună cu *Cappella*, s-au impus cu statut de blazon al Transilvaniei culturale din cea de-a doua jumătate a secolului XX.

Concertul dedicat memoriei lui Dorin Pop, susținut pe scena Academiei de Muzică „Gh. Dima” în data de 20 decembrie 2017 a reușit să reconstituie nu doar liniile repertoriale principale forjate de către maestru (creația

renascentistă și muzica compozitorilor clujeni), maniera de cânt, cu emisie vocală delicată, ci și să arate publicului o altă paralelă cu cartea lui Hesse: caruselul mereu rotitor de discipoli, deveniți maeștri, care au reușit împreună să transforme o idee, cândva utopică, într-una reală. Cornel Groza, urmaș direct al lui Dorin Pop, aflat la pupitrul formației *Cappella Transylvanica*, și-a demonstrat abilitatea de a se plia pe rigorile intonaționale și de expresie ale muzicii lui Monteverdi, Donati, Vecchi, Marenzio, Gesualdo, și de a potența culorile folclorice ale pieselor semnate de Tudor Jarda, Sigismund Toduță, Vasile Herman, iar în final, completând un tablou de familie, ale lucrărilor compuse de Adrian Pop, fiul maestrului, și Matei Pop, nepotul său.

Corul „Ave Musica” (acompaniat la pian de către Cristina Mureșan) a evoluat sub bagheta lui Ciprian Para, discipol „la a doua generație” a școlii maestrului omagiat, oferind publicului alte două nestemate din repertoriul promovat de către Dorin Pop – *Ziua ninge* de Gheorghe Dima și *Patru cântece slovace* de Béla Bartók. Reunindu-și forțele în finalul concertului, cele două ansambluri au prezentat frânturi din repertoriul vocal-simfonic al Corului Conservatorului din anii 1960-70, precedând și anticipând formarea viitorului cor al Filarmonicii clujene: secțiuni din *Alexander's Feast* de Haendel și din *Requiemul* de Mozart (la orgă, Erich Türk).

Atât evoluția artistică a celor două ansambluri cât și cuvintele pertinente rostite cu emoție justificată de către compozitorul Adrian Pop ne-au convins cât de valabilă și actuală a rămas moștenirea lăsată de către acest *Magister ludi* al mărgelilor muzicale. Privită prin lentila timpului, implicarea sa dedicată, (niciodată însă închisă în schemele repetitive ale jocului din cartea scriitorului german), ne-a transmis tuturor un beneficiu pe termen lung: metaforic vorbind, a „convertit” școala corală din Transilvania într-un atelier al jocului cu mărgele de sunete, ca o oglindă a Școlii de la Waldzell din povestirea lui Hesse. (Congruența lexicală a germanului „Wald” cu latinescul „silva” să fie oare o simplă coincidență sau o frumoasă predestinare?) Figură carismatică, Dorin Pop ar putea fi ușor asemuit cu personajul Joseph Knecht, un adevărat maestru al

jocului cu notele de pe portativ, în a căror calitate translucidă se refractă nu doar trecutul istoric, ci și perspectiva. Numele german „Knecht” înseamnă „slujitor” și întărește paralela pe care mi-am propus să o pun în lumină pentru a-l evoca pe maestru: acest apelativ consună perfect cu misiunea artistului, aceea de a se fi pus umil în slujba unui mare ideal. Dacă Hesse a fost distins pentru cartea sa cu Premiul Nobel, o distincție aparte ar merita pe deplin și Dorin Pop pentru al său *magnum opus*, ofranda adusă timp de o viață *Castaliei* autohtone. Și dacă este să rostogolim încă o dată șiragul mărgelilor, ne vom aminti că nimfa Castalia a fost prefăcută în izvor de inspirație pentru artiști la poalele Muntelui Parnassus, chiar de către zeul muzicii, Apollo; un izvor din care maestrul Dorin Pop a reușit să extragă la rândul-i sunetele cele mai suave, spre mulțumirea lui Apollo și Dionisos deopotrivă.

SUMMARY

Bianca Țiplea Temeș

The Sound Bead Game: Magister Musicae Dorin Pop at His Birth Centenary

The birth centenary of Dorin Pop (1917-1985) calls for a reassessment of the performing style he forged with the choirs which he founded and conducted, and of the choral tradition in Transylvania as a whole.

Even today, the *Cappella Transylvanica* and the *Choir of the Transylvania Philharmonic*, both based in Cluj, continue to represent the crowning achievement of vocal music in the province and of Romania in general.

(traducerea rezumatului: Bianca Țiplea Temeș)